

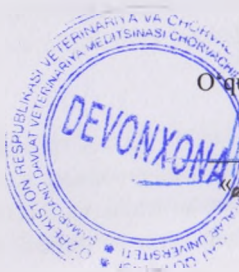
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIJY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEKNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

Ro'yxatga olindi:

№ BD-60840200 – 2.05

«29» 08 2024 yil

“TASDIQLAYMAN”

O'quv ishlari bo'yicha prorektor

q.x.f.d., professor

A.A.Elmurodov

«29» 08 2024 yil

« HAYVONLARNI OZIQLANTIRISH VA OZUQA ISHLAB
CHIQRISH ASOSLARI»

FANINING

ISHCHI O'QUV DASTURI (SILLABUSI)

(Sirtqi ta'lim 3-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi: 800000 – Qishloq, o'rmon baliq xo'jaligi va
veterinariya

Ta'lim sohasi: 840000 – Veterinariya

Ta'lim yo'nalishi: 60840200 –Veterinariya farmatsevtikasi

Fanning ishchi o'quv dasturi 202- ishchi o'quv reja va o'quv dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

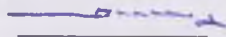
- Djambilov B.X.** - "Hayvonlarni oziqlantirish texnologiyasi va zoogigiyena" kafedrası mudiri dotsent;
- I.Q.Quziyev** - "Hayvonlarni oziqlantirish texnologiyasi va zoogigiyena" kafedrası katta o'qituvchi, qishloq xo'jalik fanlari nomzodi;

Taqrizchilar:

- Z.T. Rajamurodov** - SamDU "Odam va hayvonlar fiziologiyasi va biokimyo" kafedrası professori, b.f.d.
- A. Xatamov** Qorako'lchilik va cho'l ekologiyasi ilmiy tadqiqot instituti, ilmiy ishlar bo'yicha direktor o'rinbosari. q.x.f.f.d. (PhD)

Fanning ishchi o'quv dasturi "Hayvonlarni oziqlantirish texnologiyasi va zoogigiyena" kafedrasining 2024 yil "25" 08 dagi "2" -son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

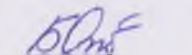
Kafedra mudiri:

Djambilov B.

Fanning ishchi o'quv dasturi "Zooinjeneriya" fakulteti Kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (2024 yil 26 08 dagi 2 - sonli bayonnoma).

Fakultet kengashi raisi:

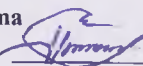

Boymatov O.

Kelishildi:

O'quv-uslubiy boshqarma

boshlig'i, professor v.b:

Ro'ziqulov R.F.

Fan Sillabusi
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti

Fan to'g'risida ma'lumot

Fan shifri: HO 1606

Fan nomi: Hayvonlarni oziqlantirish va ozuqa ishlab chiqarish asoslari

Semestr/yil: 6-semestr/2024-2025 o'quv yili

Kafedra: "Hayvonlarni oziqlantirish texnologiyasi va zoogigiyena"

Soatlar/kreditlar: 6,0 ECTS (20 soati auditoriya, 100 soati mustaqil ta'lim)

Ma'ruza	Amaliy mashg'ulot	Laboratoriya mashg'ulotlari	Mustaqil ta'lim	Jami
6	6	8	100	120

Fan bo'yicha mashg'ulotlarning joylashuvi:

Auditoriya vaqti: dars jadvaliga asosan

Talablar:

Fan uchun mas'ul kafedra: "Hayvonlarni oziqlantirish texnologiyasi va zoogigiyena"

Instruktor to'g'risida ma'lumot

Kafedra joylashgan joyi: SamDVMChBU, 6-o'quv binosi, 645-xona

Telefon: +998 93-352-27-57 ish telefoni; mobil: +998 93-352-27-57

E.mail. djambilov.bekzod@bk.ru Ish vaqti: Uchrashuvga ko'ra

I. Fanni o'qitishdan maqsad - "Hayvonlarni oziqlantirish va ozuqa ishlab chiqarish asoslari" fani o'qitishdan maqsad – talabalarga har xil xo'jalik yuritish shaklida hayvonlarni oziqlantirishni to'g'ri tashkil qilishda ozuqalarning to'yimlilikligi va sifatini baholash yo'li bilan hayvonlardagi mavjud genetik imkoniyatni to'liq ishga solish va ulardan sut, go'sht, tuxum va boshqa turdagi mahsulotlarni mo'l, sifatli va arzon ishlab chiqarish texnologiyasi bo'yicha bilim, ko'nikma olish va malakalarini shakllantirishdan iborat.

II. Fanning vazifasi – oziqalar turlari, ularning bir-biridan asosiy farqlari tuyimlilikini baholash usullari, turli xil oziqalarga texnologik ishlov berish, yedirishga tayyorlash, hayvonlarning turi, yoshi, fiziologik holati, mahsuldorlik darajasiga asoslanib me'yor belgilash va shu asosda barcha ko'rsatgichlarga javob beradigan ratsion tuzish, uni tahlil qilish, olingan mahsulot uchun sarflangan ozuqa harajatlarini hisoblash uchun bajariladigan tadbirlarni amalga oshirishdan iborat.

III. Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- oziqalar turlari, oziqalarning kimyoviy tarkibiularning bir-biridan asosiy farqlari, to'yimlilikini baholash usullari, turli xil oziqalarga texnologik ishlov berish, yedirishga tayyorlash, hayvonlarning turi, yoshi, fiziologik holati, mahsuldorlik darajasiga asoslanib me'yor belgilash va shu asosda barcha

ko'rsatgichlarga javob beradigan ratsion tuzish, uni tahlil qilish, olingan mahsulot uchun sarflangan ozuqa harajatlarini hisoblash uchun bajariladigan tadbirlarni amalga oshirish *haqida tasavvurga ega bo'lishi*;

- hayvonlarning turlariga qarab oziqlantirish tipini belgilash, yosh hayvonlarni yoshiga qarab ratsionga kiritiladigan ozuqa turlarini va miqdorini belgilash, ozuqalar to'yimligini zootexniya tahlili asosida baholashda kerakli eritmalar tayyorlash; oziqlantirishning to'liq qiymatligini nazorat qilish to'g'risida *ko'nikmalarga egabo'lishi kerak*;
- ozuqalarning to'yimligi bo'yicha turlarga bo'linishi; turli xildagi ozuqalarni konservirovka qilish usullari; ozuqalarni yedirishga tayyorlash usullari; har xil turdagi va mahsuldorlikdagi hayvonlarni oziqlantirish me'yorini belgilash va shu asosida ratsion tuzish; mahsulot birligiga sarf bo'lgan ozuqa harajatlarini hisoblash bo'yicha *malakalariga ega bo'lishi kerak*.

IV. O'qitish usullari:

- Fanni o'qitish jarayonida zamonaviy usulblardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarning nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim. O'quv materiallarini talabalar tomonidan unumli o'zlashtirish uchun ko'rgazmali qurollar o'qitishning texnik vositalari, hayvonlarni oziqlantirishda quruq va ho'l ozuqalardan hamda hayvonlarni oziqlantirish bo'yicha chop etilgan ma'ruza matnlaridan keng foydalanish, talaba bilimini baholash tizimini joriy etish. Ma'ruza mashg'ulotlarida ilg'or pedagogik texnologiyalar foydalaniladi.
- "Hayvonlarni oziqlantirish va ozuqa ishlab chiqarish asoslari" kursini loyihalashtirishda quyidagi asosiy konseptual yondoshuvlardan foydalaniladi:
- Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.
- Tizimli yondoshuv.
- Faoliyatga yo'naltirilgan yondoshuv.
- Dialogik yondoshuv.
- Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish.
- Muammoli ta'lim.

V. Fanning tarkibiy tuzilishi:

5.1. "Hayvonlarni oziqlantirish va ozuqa ishlab chiqarish asoslari" fanidan rejalashtirilgan ma'ruza mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Ma'ruza mashg'ulotlarining:			
№	mavzulari	rejasi	soat
	1-modul. Kirish, fanni o'rganishning ahamiyati, maqsadi va vazifalari.		

VIII. Baholash

Talabalarining fanlarni o'zlashtirishi 5 ballik tizimda baholanadi.

5 (a'lo) baho:

Xulosa va qaror qabul qilish;
Ijodiy fikrlar olish;
Mustaqil mushohada yurita olish;
Olga bilimlarini amalda qo'llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

4 (yaxshi) baho:

Mustaqil mushohada yurita olish;
Olga bilimlarini amalda qo'llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

3 (qoniqarli) baho;

Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

2 (qoniqarsiz) baho:

Dasturni o'zlashtirmaganlik;
Fanning mohiyatini bilmaslik;
Aniq tasavvurga ega bo'lmaslik;
Mustaqil fikrlay olmaslik.

	oziqlantirishda qo'llanilishi.		
11.	Ozuqalarning uglevodli to'yimliliği	Og'zaki	6
12.	Ozuqalarning lipidli to'yimliliği	Taqdim ot tayyorl ash	8
13.	Baliqlarni mahsuldorligini oshirishda qo'shimcha oziqalardan foydalanish	Og'zaki	8
Jami:			100

VII. Adabiyotlar

Asosiy adabiyotlar

1. Yaxyayev B., Haydarov B. Oziqlantirish va ozuqa tahlili fanidan amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari. O'quv qo'llanma. "Ta'lim texnologiyalari". Toshkent. 2019 yil.
2. Durst L., Vittman M. Qishloq xo'jaligi Oziqlantirish va ozuqa tahlili. Darslik. Urganch, 2010 yil.

Qo'shimcha adabiyotlar

3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.
4. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning paydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.
5. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.
8. Jurgens Marshall H , Bregendahl Kristjan , Coverdale Jozie , Hansen Stephanie L. Animal Feeding and Nutrition. Kendall Hunt Publishing; 11 edition, 2013.

Axborot manbaalari

9. www.lex.uz
10. www.ziynet.uz;
11. www.wikipedia
12. www.cnshb.ru
- www.ya-fermer.ru

1	Ozuqalarning to'yimlilikini kimyoviy tarkibiga qarab baholash va Ozuqalarning to'yimlilikini hazmlanish darajasiga qarab baholash.	<p>1.1.Ozuqalar to'yimlilikiga baho berishning ahamiyati, ozuqalarni kimyoviy tarkibi chizmasi.</p> <p>1.2.Ozuqalar to'yimlilikini belgilovchi organik, anorganik moddalar va biologik aktiv moddalar turlari va ularning fiziologik ahamiyati to'g'risida tushuncha (suv, protein, yog'lar, uglevodlar, mineral moddalar va biologik aktiv moddalar). Turli xil ozuqalar tarkibida to'yimlik moddalarning saqlanish darajasi.</p> <p>1.3.Hazmlanishni o'rganishning maqsadi, hazmlanish va hazmlanish koeffitsienti to'g'risida tushuncha, aniqlash usullari.</p> <p>1.4.Hazmlanishga ta'sir qiluvchi omillar.</p> <p>1.5.Protein nisbati. Ozuqalarning hazmlanish darajasini oddiy va murakkab usullarda o'rganish.</p>	2
2-Modul. Qishloq xo'jalik hayvonlarini me'yor asosida oziqlantirish			
2.	Hayvonlarni me'yor asosida oziqlantirishning asosiy elementlari.	<p>3.1. Me'yor asosida oziqlantirish sistemasining asosiy elementlari, oziqlantirish me'yori, ratsioni, ratsion strukturasi, oziqlantirish tipi, oziqlantirish texnikasi, oziqlantirishning to'liq qiymatligini va samaradorligini nazorat qilish.</p> <p>3.2. Bo'g'oz sigirlarni sutdan to'g'ri chiqarishning ahamiyati.</p> <p>3.3. Shu davrda ularning to'yimli moddalarga bo'lgan talabi va oziqlantirishni tashkil etish.</p> <p>3.4. G'unajinlarning to'yimli moddalarga bo'lgan talabi va ularni oziqlantirish.</p>	2
3.	Nasilli hayvonlarni oziqlantirish.	<p>4.1.Naslli buqalarni me'yor asosida oziqlantirishning ahamiyati.</p> <p>4.2. Nasllik buqalarning to'yimlik moddalarga bo'lgan talabi.</p> <p>4.3. Ratsion tarkibining urug' sifati va miqdoriga ta'siri.</p> <p>4.4. Urug' olinadigan va olinmaydigan davrlarda oziqlantirish. Beriladigan ozuqalar turi va miqdori.</p> <p>4.5.Naslli buqalarni oziqlantirishni tashkil etish.</p>	2
Jami			6

**5.2. “Hayvonlarni oziqlantirish va ozuqa ishlab chiqarish asoslari”
fanidan rejalashtirilgan amaliy mashg’ulotlarining kalendar tematik rejasi**

Amaliy mashg’ulotlarning:			
№	mavzulari	rejasi	soat
1.	Ozuqalarning to’yimligini birlamchi ko’rsatkich asosida baholash	1.1. O’simlik va hayvonlarning kimyoviy tarkibini o’rganish. 1.2. Ozuqaning kimyoviy tarkibini aniqlash sxemasi. 1.3. Berilgan topshiriqlarni bajarish.	2
2.	Don va omixta yemlarning sifatini baholash	2.1.. Laboratoriya jihozlari bilan tanishtirish. 2.2.Laboratoriyada ishlash uchun xavfsizlik qoidalari bilan tanishtirish. 2.3.Xavfsizlik bo’yicha ko’rsatmalar berish. Xavfsizlik jurnallarini yuritish.	2
3.	Sutdan chiqqan bo’g’oz sigirlar uchun va sog’in sigirlar uchun oziqlantirish ratsionini tuzish.	3.1. Har xil turdagi ozuqalardan o’rtacha namuna olish metodikasi. 3.2.Ozuqa partiyasi, Birlamchi namuna, ozuqaning o’rtacha namuna haqida tushuncha. 3.3.Har xil turdagi ozuqalardan o’rtacha namuna olish usulini o’rganish.	2
Jami			6

**5.3. “Hayvonlarni oziqlantirish va ozuqa ishlab chiqarish asoslari”
fanidan rejalashtirilgan laboratoriya mashg’ulotlarining kalendar tematik rejasi**

Laboratoriya mashg’ulotlarining:			
№	mavzular	rejasi	soat
1.	Kimyoviy laboratoriyada ishlash uchun asosiy texnika xavfsizligi qoidalari.	1.1. Laboratoriya jihozlari bilan tanishtirish. 1.2. Laboratoriyada ishlash uchun xavfsizlik qoidalari bilan tanishtirish. 1.3. Xavfsizlik bo’yicha ko’rsatmalar berish. Xavfsizlik jurnallarini yuritish	2
2.	Ozuqalardan o’rtacha namuna olish.	2.1 Har xil turdagi ozuqalardan o’rtacha namuna olish metodikasi. 2.2. Ozuqa partiyasi, Birlamchi namuna, ozuqaning o’rtacha namuna haqida tushuncha. 2.3. Har xil turdagi ozuqalardan o’rtacha namuna olish usulini o’rganish.	2
3.	Ozuqalar	4.1. Ozuqa namunalarida gigroskopik namlikni	2

	tarkibidagi gigroskopik va umumiy namlikni aniqlash.	o'rganish. 4.2. Umumiy namlikni hisoblash usuli bilan hisoblash. 4.3. Umumiy namlikni ekspress usul bilan o'rganish.	
4.	Ozuqalar tarkibidagi xom yog'ni aniqlash.	6.1. Oziq tarkibidagi xom yog'ni aniqlash usulini o'rganish. 6.2. Tahlilda foydalanilgan uskunalar va reaktivlarni o'rganish. 6.3. Xom yog'ni aniqlash uchun laboratoriya tahlilini o'tkazish	2
Jami:			80

VI. "Hayvonlarni oziqlantirish va ozuqa ishlab chiqarish asoslari" fanidan rejalashtirilgan talabalar mustaqil ta'limining kalendar tematik rejasini

№	Mustaqil ta'lim mavzulari		Hajmi (soatda)
1.	Tabiiy ko'k o'tlarning kimyoviy tarkibi va to'yimlilikini o'rganish.	Yozma	8
2.	Ekiladigan ko'k o'tlarning kimyoviy tarkibi va to'yimlilikini o'rganish.	Taqdim ot tayyorlash	8
3.	Ozuqalarning lipidli to'yimliliigi.	Yozma	8
4.	Ozuqalarning uglevodli to'yimliliigi.	Yozma	8
5.	Silos va senajning kimyoviy tarkibi va to'yimlilikini o'rganish hamda farqlarini taqqoslash.	Og'zaki	8
6.	Ildiz mevali va to'ganak ozuqalarining kimyoviy tarkibi va to'yimlilikini o'rganish hamda farqlarini aniqlash.	Taqdim ot tayyorlash	8
7.	O't uni va o't kesmasi ozuqalarining kimyoviy tarkibi va to'yimlilikini o'rganish hamda farqlarini taqqoslash	Og'zaki	8
8.	Dukkakli donli ozuqalarning protein, vitamin va mineralli to'yimliliigi.	Taqdim ot tayyorlash	6
9.	Boshoqli donli ozuqalarning protein, vitamin va mineralli to'yimliliigi.	Taqdim ot tayyorlash	8
10.	Sanoat qoldiqlarining ozuqaviy qiymati va hayvonlarni	Yozma	8